

ספרוי — אוצר החסידים — ליאו באוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חופשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקוללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליאו באוויטש

•

קרח

(חלק כג שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקווי

שנת חמישת אלפיים שבע מאות שמותנו ושלש לבוריאה

שנת הקהל

מחוזר הראשון של לימוד הלקוטי שיחות

שבוע פרשת קרח, (אה"ק) טורבא סיון; (בכל העולם) בת סיון — ה תמו, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

קרח

113

את "תלונות בני ישראל", והיה צורך (גם ב"אות" זה של "פרח מטה אהרן"? והנה, על הפסוק⁷, "השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות" – פירש רשי⁸: "למשמרת לאות לזכור שבחרתי באהרן הכהן ולא יلونו עוד על הכהונה".

וכتب הרמב"ז⁹ על פירוש רשי זה: "ואין המטה זהה אותן רקי על מטה לוי שנבחר משאר השבטים לא על אהרן שתהייה לו הכהונה", ועל כן פרש "למשמרת לאות – על שבט לוי תמור**י** הכהורות, כי השריפה אותן על הכהונה והפרח על הלויה"¹⁰.

והמפרשים¹¹ הארכיו לבאר כי לדעת רשי¹² אותן המטה, "פרח מטה אהרן", היה על שני הענינים – הן על כך שאהרן נבחר לכהונה והן על כך ששבט לוי נבחר לעבודת הלויה – ובכראו את ההכרה לפירושו זה:

אילו היה זה "אות" על בחירת שבט לוי בלבד, אזי (א) לא היה המטה נקרא "מטה אהרן", אלא מטה אלעזר בן

114

(7) שם, ב. וראה בחיי שם: "הכתב הזה יורה כי עדין היו מתלוננים אחר שנעשו בהם שלושה שופטים בלילה ושריפה ומגפה", ומפרט מה פעל ב"א מה"שפטים".

(8) שם, כה.
(9) שם.

(10) וכמו שכתב לפניו שם, ו. וראה גם בחי שם, ב. באורי מהרא"י (לבעל תורת הדשן) שם, ית. פעעה רוז שם. עקידה שערUCH בסופו. ועוד.

(11) ראה ראמ"ם, גו"א ועוד – נסמן בהערות הבאות.

א. כבר נתבאר בעבר פעמים רבות, ראשי בפירושו על התורה מיישב את כל השאלות העולות בפshootו של מקרא (ל"בן חמש למקרא), ובמקרים שישנו קושי מסוים שלא מצינו עליו ביאור בפירוש רשי¹³, צריך לומר שהתרירז מובן מעצמו על-פי פשוטו של מקראי, או שהדברים מתיחסים על-פי דברי רשי¹⁴ באחד מפירושיו (על אחר או לעיל).

בפרשנו, לאחר סיפור הכתוב אודות עונש הבלתיים – "ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם גו"י¹⁵, אשר בזאת תדוען כי ה' שלחני לשנות את כל המעשים האלה – שעשיתך על פי הדבר לחת לאהרן כהונה גדולה כו"ז¹⁶, וכן אודות עונש הרופים – "ואה יצאה מאת ה' ותאכל את החמשים ומאתים איש מקריבי הקטורת"¹⁷, אשר הוכיח כי "האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש", ובכולם אובדים¹⁸ (ולאחר סיפור המגיפה) – מסופר אודות "פרח מטה אהרן".

ואינו מובן: למה לא היה די בittel העונשים והאוות הגלויים כדי לבטל

(1) ובדומה גם מזה דכתאי תירוץ (ע"ד הפשט) כותב רשי¹⁹ "אני יודע" (תולדות כת.ה. ובכו"כ מקומות) וכיו"ב – ראה לקוש"ח ה' ע' 1 הערכה .2.

(2) ט, לב.

(3) שם, כה ובפרש"ג.

(4) שם, לה.

(5) שם, ז' ובפרש"ג שם. וראה פרש"ג שם, ו.

(6) שם יז, יא ואילך. וראה הערכה הבאה.

פירוש רשי על הפסוק¹⁸ „וַיֹּצֶא פְרָח גּוֹ“, וכדלקמן.

ב. על התיבות „וַיֹּצֶא פְרָח“ כתוב רשי „כמשמעו“.

ואינו מובן: א) היה לרשי לכתוב זאת בפעם הראשונה שנאמר הדבר בעניננו¹⁹, על הכתוב „מטהו יפרח“, ולא בפעם . . . השילשית!

ב) מובן בפשטותו, שרשי מפרש את לשון הכתוב רק במקום שהפשת אינו ברור מtower משמעות התיבות והפסוק, אבל במקומות (שפירשו כמשמעו, הינו) שהפירוש נשמע מtower לשון הכתוב, אין דרכו לפרש מאומה (כי בכחאי גוננא אין צורך לפרש), ומטעם זה רשי אף איינו נזק לבאר מהו „משמעו“. ובמקומות שכתב „פירשו כמשמעו“ כיוצא בזה – הרז כי כדי לשולל פירוש שאינו „כמשמעו“, אלא שאעפ"כ הינו עלולים להעדיפו מצד תוכן העניין וכיוצא בזה.

ואם כן, צריך להבין מהו הפירוש הנוסף והראיה עלייו – בפסק דין.

והנה בשפטיהם²⁰ כתוב: „היכן שיש שתי לשונות כגון הכא פרח והדר ויצץ ציץ, ופרח הוא ידוע לשון מה הוא ויצץ אין ידוע מה לשון הוא, לכן פרשי פרח כמשמעו ואין צריך פירוש, אבל ציץ אין ידוע וצריך פירוש והוא חנתת פרי“. אבל לפי כלל זה הרי, אדרבה, הקושיא אף גדולה מזו²¹: הלא

אהרון, בהיותו נשיא שבט לוי¹², וכשם שהשאר כל השבטים נלקח המטה מאת נשיא השבט¹³; (ב) לא היו נכתבים על המטה שמות הנשיים ואהרן („איש אהרן תכתוב על מטה לוי“¹⁴), אלא שמות השבטים¹⁵.

מפרשים אחרים הוסיפו כמה פרטיטם שמהם יש להוכיח שאות המטה היא (גם) על כהונת אהרן: (א) הפריחה הייתה באותיהם השם „אהרן“ דוקא, ולא במקומות אחר על המטה¹⁶; (ב) „ויצץ ציך גו“ מרמז על כהונה גדולה שמצד חיצי¹⁷. ועוד הוכחות כיווץ זה.

אבל, כל זה לא נמצא (אפילו ברמז) בפירוש רשי כאן.

ובכל אופן צריך להבין: אפילו לפיה הנ"ל, שישנן כמה הוכחות לכך שהאות היה (גם) על כהונתו של אהרן – איינו מובן מדוע בכלל היה צורך בתוספת זו של אות ובcheinה על בחירת אהרן, ולא היה די באותיהם הקודמים, לנ"ל.

ויל שהביאור בכל זה יובן על-פי

(12) כמ"ש (במדבר ג, לב) „וּנשִׂיא נְשִׁיאֵי הָלוּיָא לְעֹיר גּוֹ“, ובפרש"י „ממונה על כולם בו“.

(13) ראה ראים לפירוש שם, כה (וראה גם בגו"א).

(14) שם, יוזחת.

(15) נחלת יעקב שם. וראה מעשי ה' (להר"א אשכנז). ווינציאה שם. ירושלים תשמ"ב) מעשי תורה פכח. אברבנאל כאן.

(16) ראה לבוש (הובא גם בצדיה לדרכ) ושפ"ח. אמנם להלבוש האות הוא רק על כהונת אהרן ולא על כל בחרית שבט לוי (שע"ז לא ערערו).

(17) ראה אברבנאל כאן. חי' ופי' מהר"ק (לבumph"ס שוו"ת מהרי"ק). וראה חזקוני. נחלת יעקב. ועוד.

(18) שם יז, כג.

(19) יז, ב.

(20) הנדפס בחומשים (ובשפ"ח הנדפס באוצר פירושים (עמ' הרא"ם כו') – ליתא).

(21) ומה שתירץ בשפ"ח בתחלהו „לפי שמצוינו ציץ קודם הפרח שנאמר (ישע"י יז, ו)

ויגמל²⁴ ולשון זה מצוי בפרי האילן כמו ובוטר גומל יליה נזה"²⁵.

ועל-פי הידע, כמו שנטבאר כבר פעמים רבות, שלשונו של רשי"י מדויקת בתכלית – צריך להבין: הטעם שהביא רשי"י את לשון הכתוב "ובוסר גומל" מובן הוא (על-פי לשון רשי"י עצמו) – כי ממש יש ראייה שלשונו זו ("ירגומך") מציה (לא ורק ביחס לילדיים, אשר נגמלים מחלב אם²⁶, אלא גם ביחס לפירות. אבל מהו הדיק (וההספה בלשונו) "בפרי האילן" ולא "בפירות" סתום?²⁷

ד. ויל' הביאור בזזה:

בפשותו של מקרא עולות כאן כמה שאלות, ומהן:

א) הלא הקב"ה אמר "והיה האיש אשר אחרבו מטהו יפרח", ואם כן, למה התקיים הדבר (בפועל) בשינוי (והוספות) – לא רק "פרח", אלא אף "ויצץ ציץ ויגמול שקדים"²⁸?

ועוד זאת – הרי הוספות אלו דורשות נסائم נספפים!

116 ב) בפסוק זה יש לכואורה כפל לשון – לאחר שאמר הכתוב "והנה פרח גו" נאמר שוב "ויזוא פרח".

(24) וירא כא, ח.

(25) ישע' יח, ה.

– (26) כמ"ש (ישע' כח, ט) "גמול מחלב". והוא פשנות פירוש תיבת ויגמל במקרא, עד כ"כ רשש"י אינו מפרשה (ירא כא, ח). (27) לעהיר מפרשים (פרשי"ו רד"ק) לישע' שם.

(28) כמו שהקשה בשפ"ח כאן. וראה גם פni דוד להחיד"א פרשנו את יוד' ד"ה ורש"י, ושם אות טו ד"ה אמן (בשם רבינו אפרים) ואילך. והתירוצים – אינם ע"פ פש"מ כ"כ.

אליל פירוש רשי"י את התיבות "ויצץ צין" ותו לא, היה ברור יותר ש"ויזא פרח" אינו צריך לפירוש (מאחר שהוא "כמשמעו"), משא"כ כמשמעותו "כמשמעו" – ממשמע שבא לשולן מזו הלומד פירוש אחר, כנ"ל.

בהמשך הפרק כשהפרח נופל":

צריך עיון: כיצד, דרכו של רשי"י היא לבאר את פשט המקרא, דהיינו פירוש התיבות (והענין המדבר), ולא להוסיף סתום בתיאור הדבר ובפרטיו, מלבד במקום שגם הוספה זו נחוצה להבנת פשטו של מקרא. ואם כן, צריך להבין: بما נוגע כאן פרט זה באופו גידול הצמחים, ש"חנתת הפרי" היא "שהפרח נופל"²²?

ג. בהמשך דבריו כתוב רשי"י: "ויגמול שקדים – כשהוחכר²³ הפרק הוכר שהן שקדים לשון ויגדל הילד

יצץ ופרח וכך פרש רשי"י פרח כמשמעותו, צ"ע. דהרי עדין לא למד הבנו-חמש פסוק הב"ל "רש"י יצטרך לישב קושיא שם. וראה لكمן סעיף ו.

(22) להעיר שבא' מכת"ר רש"י (שתח"י) מוסיף "(שהפרח נופל)" הפרי מצמיח". וראה מפרש רשי"י (רא"מ). וראה גו"א, שפ"ח, משליל לדוד ו עוד שלדעת רשי"י הפרח הוא הנץ הנופל וכן שמרפש בוشب מ, יוד' (משא"כ לדעת התרוגם בא"א). ולב"ז מובן לבוארה מה שהוסיפה "שהפרח נופל", כי זה נוגע לגוף פירושו, שעי"ש. מוסבר שהמדובר בעניין אחד. עי"ש. (23) כ"ה בדפוס ראשון וכתוי רש"י (שתח"י). ובדף שני "בשניהם הפרי".

*) ובאי מכת"ר רש"י (שתח"י) הוא חנתת הפרק כשהפרח נופל. אבל חסר שם ד"ה הראשון "ויזא פרח, כמשמעו".

אכן מתפרשת כמשמעותה, צמיחה של פרחים (ובאלין הנושא פירות הרי זו פרייהת פרחים המוצאים לאחר מכון את הפירות³³);

(33) בוגר לאילני סrk – ראה פרשי' בראשית א, יא (ד"ה אשר), בחוקותיו כו, ד (ד"ה ויעז) – בוגר לשם במקרא, אבל (כנראה במושח) גם באילני סrk (ברובם) יש פירות (שאינם ראים למאל אל אדם) וביהם גרעינים שהם נוטעים אילין סrk חדש. ולהעיר – בתרגם כאן (ועדי' בוישב מ, י) תרגם וויצא פרח ואפק גבלבי". ולהעיר מברכות מג, ב: הא מאן דנפיק כו' וחוזי אילני דקא מלבלבי אומר ברוך כו'. ובשטמ"ק שם: והוא עני מוחודש שאדם מביך על עצים בשים שההיריזן הקב"ה. ומשמע קצת שהוא גם באילני סrk. אבל ברמב"ם (היל' ברכות פ"י הי"ג): וראה אילנות פורחות וניצנים עולמים מביך כו'. ובוטשו"ע או"ח ר"ס רבו (ובאה"ז סדר ברכה"ג פ"ג ס"ד) שמצויאן פרח אמר כ"י. ומסיים בטוטשו"ע**: ואם אחר לביך עד שגדלו הפירות כי. וכן מפרש בברא היטב שם סק"א (משו"ת הלכות קטנות ח"ב ס"י כה) ואין מבריכין כ"א על אילני מאכל. וכן משמע מכמה פוסקים. וראה ר"ק דלקמן בפנים טעיף ז***. ואכ"מ.

* ולהעדר מהשינוי בנוסח הברכה: בוגם ואילנות טובות להתאנות בהן בני אדם. וברבנן וטושו"ע "לייהנות בהן". וכן מפרש רשי' בפי "להתאנות" בברכות שם. וראה דק"ס שם שכך"ה נוסח הכה"י (וכמה פוטקסט) "לייהנות". ולהעדר מבריכי יוסף ארוחי שם שיורי ברכה שמגביא גירסא "להתעדן בהם בני אדם". ואכ"מ.

) ובסדר ברכות הנהנין שם ליהיא, אף שהביאו אזה"ז בלבד ברכות נהנני (פ"ב חכ"ז) ובפרטיות נד שנפל הפרח ונגדל הפירות וככ"ז, ובדייעות שבזה. וראה הגש"פ עס לקוטי טעימים כו' (קה"ת תשמ"יז) ע' מרט בהערה, במה שהשטייט בסדר ברה"י עד פריטים שבלהודה שם. ואכ"מ. * וראה שער השמיים לר"ג אבי הרלב"ג (בחילך הראשון מאמר נק' ד"ה ומון הווודים) שעל הרוב אין לאילין סrk פרחים לפי שאין מוצאים פירות. וראה גם הלכות קטנות שם.

[רכובינו בעלי התוספות²⁹ כתבו בישוב כפל הלשון "והנה פרח .. וויצא פרח", שני מיני פרח היו כאן: מצד אחד אחד של המטה ולא נשרו מהם לעולם³⁰; ומצדו השני של המטה נתקיים "וויצא פרח ויצץ ציץ ויגמור שקדמים", פרחים שנשרו לאחר זמן "בדרכ כל פרחי אילנות"³¹.

אולם אי אפשר לפרש כן בכוונת (פירוש זה של רשי' 32, שהרי חידוש כגן זה היה לרשי' עלי-פי דרך פירושו על התורה, לאמרו בפירושו – ולא נמצאו הדבר בפירושו אפילו בדרך רמז].

שאלות אלו בא רשי' ליישב בפירושו "וויצא פרח – כמשמעותו, ויצץ ציץ – הוא חנתת הפרי כשהפרח נופל".

ה. מזה גופא שפירש רשי' ש"ויצא פרח" הוא "כמשמעותו", פרח ממש, מובן שהלשונות "יפרח" ו"פרח" האמורות לפני זה אין משמען פריחת פרת.

اللשון "יפרח" או "פרח" (בלשון פעל), כאשר היא בא ביחס לאילין,

29 שם, כג. וראה גם מושב זקנים ע"ה בכאן. פני דוד אות טו שם.

30 ראה יומא נב, ב (הווא בבעל התוט ופני דוד שם) ופרקיה. וכ"ה בהוריות יב, רע"א (וש"ע). וראה لكمן טעיף י"ד.

31 וכן מוכח לכמה מפרשין התורה שהם ב' ענינים – ראה לדוגמא אברבנאל שהו' "זונה ד' ניסים הא' שהמתה היבש פרח. והב' שהוציא פרח בראשונה. והג' ויצץ ציץ שהוא תחת הראות הפרי. הד' הוא ויגמור שקדמים כו'.

32 ברא"ם כאן מפרש (לפרשי') "פוח עלי הנץ הקטון וויצא פרח מורה על הנץ הגadol כי שניים נק' פרח". וכן בברא יצחק על פרשי' כאן מפרש (לפרשי') ד"הנה פרח "וויצא פרח" ב' פרטים המ. וצ"ע.

„ירחה“ ו„פרח“ האמורות לעיל, שאין מוגבלות ל„משמעות“, ב”ל; ומайдך אין ר”ש”י ציריך לבאר זאת לעיל בפירוש (ובאריכות), כי לשון „פריחה“ ידועה כבר לומד מן המקרא לעיל³⁷, ובידען שמדובר כאן במתה, הרי דבר מובן הוא שכן הכוונה ליציאת פרח בלבד אלא לפירהה הכלולת צמיחת פרחים ציצים ופירות.

ומאוחר שהלשון „מטחו ירחה“ שבדיבורו ה’ משמעה כללות עניין הפריהה – החל מיציאת הפרח וכלה בכל הפרטימ הבאים לאחר מכן – מובן מה שלאחר אמרית הקב”ה בכללות (ובכמה וכמה מקומות) „מטחו ירחה“, בא לבסוף פירות הדברים בפרטיות, „ויצא פרח וישין ציץ ויגמול שקדמים“.

ועל-דרק זה מובן כפל הלשון שבכתוב, „והנה פרח מטה אהרן לבית לוי וויצא פרח“: תחילתה מתארת התורה בדרך כללית – „פרח מטה אהרן“ (בדומה לדברי הקב”ה „מטחו ירחה“), ולאחר מכן מפרטת התורה את

(37) לאו דוקא ביחס לאילן (כמו בוישב מ, י והיא כפורתה (שהמדובר בגפן), ור”ש”י מפרשנו כניל הערה (22); וארא ט, ט (פורה אבעבאות ופרש”י, כתגובה לר”ש עיל דיו צווחון בעיטה”), וכמ”פ בפ” תזריע: יג, יב, כ, כה, לט. מב. נז (פרחת היא ובפרש”י, „דבר החור וצומח“). מצורע יד, מג. וראה מלבי”ם אילת השור ס”י תפטע, תצא. ובפ”י לפ” תזריע יג י”י ע. קג, קעג. ועוד. ואכ”מ.

ולהעיר מהנאמר במוניה פרח ופרחוי (תרומה כה, לא ואילך. ויקhalb לו, יז ואילך). וראה ת”א בתנ”ל. פרש”י תרומה שם, לא. מנוחות כה, טע”ב ונפרש”י שם [ולהעיר מברכות מז, טע”ב פורה] ובפרש”י ותוס’ שם. ולהעיר ממוחלן לשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן (חולין קלן, ב)]. ואכ”מ.

אבל כאשר מדובר אודות מטה וכיוצא בזה, ולא אודות אילן, אין הלשון „פרח“ מצומצמת דוקא לפריחת פרת, אלא לכל תוספת שהופיעה על-גביה המתה, מפני ש„פריחה“ משמשת שם כללית לכל דבר הצומח ומתחס לآخر זמן³⁴ (ועל-דרך הלשון³⁵, „פורה אבעבאות“, „צדיק כתמר יפרח“³⁶).

ולכן הוצרך רשי’ לשולץ זאת ביחס לנאמר „ויצא פרח“, ש„פרח“ האמור כאן הוא „במשמעות“, שיצא מן המטה פרח ממש, ולא כמו הלשונות

(34) להעיר שמילוון רשי’ בד”ה ויגמול שקדמים ולמה שקדמים הוא הפרי המהיר להפירות מכל הפירות, שמייע, שלשון הפרחה גם בפרי האילן קאי על כל צמיחת וגידול הפרי עד גמרו*. וראה קה”ר פ”יב, ז „מה השקד הזה משעת שנייך עד שהוא גומר פירותתו כ”א ים“ (עדיז הוא בירושלמי תענית פ”ד ה”ה לו). וואה בכורות ח, א. צפען עה”ת הפטורת פ’ מטהו בתחלתה). וראה מהר”ר קרא לירמי’ א יא: שאקדמים פירותיהם לכל הפירות.

אבל ברשי’ רומי’ שם: מהדר להוציא פרח קודם לכל האילנות (ואח”כ מביא: ומדרש אגדה השקד הזה משעת חניתו עד גמר בישולו כ”א יום כו’). ועד ז’ בשער השמים הניל (בשוה”ג הג’) להערה (33) ד”ה וסיבת קידימת: קידימת אילן שקד להוציא פרחים יותר מאשר אילנות, ושם לפניז” ד”ה ואלו הן: ואילן המהיר להביא פירות מכלן הוא אילן האפרסק. ובשות’ הלוכת קתנות שם: על פרחי השקדים שממהרים הרבה קודם ניסן (שהוא לפני הפריהה דשארא האילנות ביסיס’). ואכ”מ.

(35) ראה לקמן הערכה .37
(36) תהילים צ, יג. ובפרש”י „כתמר לעשות פירות“. ובתמי’ שם (ועד ז’ שם, ח): ילבלב פירין.

* וכא”י מכתבי רשי’ (שהח”י) המהיר ליגמל מכל הפירות ולהפריה. ובכתבי רשי’ תימן (ירושלמי נ. י.) תASHMAYIM) המהיר לבוא ולהפריה. ולהעידי מהגדרה בדפוס שניי דרש”י (הובא לעיל הערה (23).

משה הוציא את כל המתו והראה אותם לבני ישראל, "ויצא משה את כל המתו מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו גוי", הינו שהראה להם את הכל, כולל הפרחים שנפלו בשעת חננת הפרח, ובאותם את המתו שעליהם השקדים וכן את הפרחים שנפלו, נוכחו לדעת שב"אהל העדות" אירע כל סדר הדברים, "ויצא פרח" – "במשמעו", "ויצץ ציץ" – חננת הפרח ונפילת הפרח; ולאחר מכן "ויגמול שקדים".

וזה לא שעל כך אפשר לשאול: לשם מה היה צורך בידיעה זו של בני ישראל, ובכלל, בעצם הסדר הטבעי של צמיחת שקדים במטה –

הלא לאחר שהצמיחה הייתה כל-כולה עניין של נס, היה די אילו צמחו שקדים גמורים על המטה?

והנה, לשיטת מפרשים אחרים הדבר מובן, כי לפירושם הפרחים שייצאו ב"פרח" ו"ציץ" זה מוסיפים בגודל הנס. כמו שביאר הרד"ק⁴², "אמר פרח על יציאת העלים תחלה ואחר כן הנז זהה היפך בטבע העץ השקד והיה לגדייל הנס".⁴³

אבל לשיטת פירוש רש"י, ש"ויצץ ציץ" הינו "חננת הפרח כשהצמיחה נופל", נמצא להיפך – שהצמיחה הייתה על-פי הסדר הטבעי של צמיחת שקדים,

ואם כן, אינו מובן: אם לשם הגדלת

פרטיה הפריחה: "ויצא פרח" – ממשמעו, פרח ממש; לאחר מכן "ויצץ ציץ" – חננת הפרח; ולבסוף "ויגמול שקדים".

ו. אולם לפי זה נשאלת השאלה: מאחר ש"ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים" הוא פירות "פרח מטה אהרן" האמור לפניו, ועל סדר הזמנים – מתחילהו ("ויצא פרח") ועד סוף ("שקדים") – נמצא שבעת "ויבא משה אל אהל העדות גו" כבר ארנו בפועל כל שלושת העינויים "ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים", ואם כן, היה לכתוב לפחות כזאת כאן רק את הפרט המסתם את השלשה, "ויגמול שקדים", שהרי רק את זאת ראה משה ולא את המתרחשות "ויצא פרח ויצץ ציץ" – וכמו שהקשה הרשכ"ם⁽³⁸⁾!

ודוחק לפרש שבבאו לאهل העדות ראה משה את מהלך כל שלושת פרטמים אלו, זה אחר זה, שכן, אייזו תועלת יש בכך שמה יראה כל זאת – הלא כוונת הדבר היא לשם "והשכותי מעלי תלונות בני ישראל"⁽³⁹⁾, שהם יכירו ויאמינו בכך ש"בחורת באהרן"?⁽⁴⁰⁾

ולפיכך הוסיף רש"י בפירושו על "(ויצץ ציץ)", "הוא חננת הפרח כשהפרח נופל" – כדי לאאר שהיה זה בהתאם לסדר הטבעי של גידול פירות, ובכך התאפשר שהדבר יודע לבני ישראל⁽⁴¹⁾ עליידי ראיית הפרחים שנפלו;

(42) בספר השרשים שלו ערך פרה.

(43) וראה אברבנאל שבහורה ו: כוה ד'

ניסים כו' הד' כו' בהפק המנהג הטבעי כי כאשר

יראו השקדים נופל הפרח אבל מכח הנס היו

הפרח והציץ וגם השקדים והעלים תמיד יחד

בקץ ובחורף.

(38) פרשנו יז, כג. וראה גם מושב זקנים כאן בתחילת.

שם, ב.

(39) פרש"י שם, כג (הובא לעיל סעיף א).

(41) להעיר מושב זקנים כאן: וניל' הפה

נפל בר.

דוקא⁴⁵ אינו ראוי לכך ואחרים מישראל ראויים יותר ממנרו⁴⁶. ועוד זאת: יתכן שציווי הקב"ה למנות את אהרן לכחן גדול בא מצד בקשת ותפלת משה⁴⁷. וכיוצא בזה.

ועל כך בא את המתוות: במתה מצד עצמו וטבעו לא שייך ענין הפריה וצמיחת הפירות, והדבר אפשרי רק מצד בחירתו ורצוונו של הקב"ה;

ומאידך, על-ידי המתוות ראו הכל שרצונם השבוזה פעל שצמיחת השקדים לא הייתה ונותרה עניין נסי סתום, אלא הדבר העשוה טבע המתה⁴⁸. וכן אף הפירה היה בסדר טבעי של צמיחת פירות: בתקילה "ויצא פרח" ממשמעו, ולאחר מכן "ויצץ ציץ", חנתת הפרי כשהפרה נופל, ולבסוף "ויגמל השקדים", כשהוכר הפרי הוכר שהן השקדים⁴⁹.

ומובן שעיל-דרק-זה הוא בנוגע להבנות אהרן: כל עניין הכהונה באחרון בא מצד בחירתו של הקב"ה, "והיה איש אשר אבחור בו"⁵⁰, היינו שהקב"ה מצד עצמו בחר בו (ולא מצד בקשה של

הנס, היה לרש"י לנוקוט כפירוש הרד"ק שלא היה הדבר בהתאם לסדר צמיחת השקדים על-פי טبع; ואם לשם עצם הנס, היה הנס צריך להיות באופןו שמן המתה יצמחו השקדים גמורים.

ח. והביאור בזה, שבנקודה זו דוקא היה עיקר הטעם לעשיית את המתוות על-ידי הקב"ה:

בליעת "כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש"⁵¹ הביאה לידי הידיעה וההכרה⁵² כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה – שמשה הננו שליח ה' וכל אשר עושה הוא "על פי הדיבור"; והדבר נתגלה ביתר שאת ובפרטיות בעת שריפת "חמשים ומאתים איש מקריבי הקטורתה"⁵³, כאשר הוכרר לכל שאחרון הוא אשר בחר בו הקב"ה לקטורות – לכהונה גדולה⁵⁴.

אלא שבכך עדין לא נتبטלו לגמרי תלונות בני ישראל. נס הכליה גילה רק שכך ציווה הקב"ה, ושל כך באו כל העונשים, אבל עדין יתכן שאחרון מצד עצמו הננו שוה לשאר ישראל, "ומדוע תתנשואו"; ויתר על כן – אפשר ש(מצד עשיית העגל) אהרן

(45) ראה פרש"י שמיני ט, ב. שם, כג.
(46) להעיר מאוחה שם יי, ב. ושם לפנ"ז יז.

סדר דבר.

(47) ולהעיר מעקב ט, כ) ואתפלל גם بعد אהרן. אבל שם המذובר בהגוזרת בכלוי בנים" (פרש"י שם).

(48) להעיר מעין זה (ובענין אחר) מהמבואר בכ"מ (לקו"ש חי"ח ע' 242 ואילך. וש"ג) ב' סוגים בסיסים: אם הנס מחייב טבע ומוציאות הדבר, וככדי לשוב לטבעו הקודם צירק לנס אחר (כמו בידו של משה מצורעת כלג – שמות ד, רז), או שהנס אינו מבטל טבע הדבר, וכשנפסק הנס חזר הדבר לדקומו בדרך מיילא (כמו קרייס – ראה בשלח יד, כא. תניא ח"ב פ"ב. ועוד). ע"ש.

(49) פרשנו שם, ב. וראה גם ט, ה. שם, ז.

(44) בפרשימים כאן יי, ו (ראב"ע, רשב"ם, דעת זקנים. וראה רmb"ז ואברבנאל שם. ועוד) דזה שהר"ן איש נשרפו ע"י הקטרות לא הוכח לישראל שאחרון נבחר לכהן, והר"ן איש היו מחוויבים מיתה שאין ראיין לכהונה "ויתכן שתפתלכם או בחכמה שידעתם שרפתם המקربים" (ראב"ע שם); או ש齊ום להקריב אש וזה וכו"ב (ראה רשב"ם, רmb"ז ואברבנאל שם). וע"ז בא את המתה (ראה מפרשימים הנ"ל).

אבל דוחק לפרשי כו דעת פרש"י, דפשיטא דהוא"ל לרשי לפרש. ולהעיר מפי השני ברש"י יי, יג.

מה לאחר שפריחת זצימחת הפירות על המטה כדרך פרי האילן הייתה כדי להציג שהדבר אירע בסדר טבעי, וזה הטעם שהדבר היה נוגע לעניין כהונת אהרן, וכך, הרי מובן שגם פרט זה שהפריחה הייתה מפני השקדים דוקא נוגע לעניין הכהונה המדובר כאן. ולפיכך המשיך רשי' וכותב "ולמה שקדים כו", היינו שגם פרט זה, שהיה הדבר במשמעותו (פירות) של שקדים דוקא, נוגע לעניינו (אעפ' שלא הייתה בכך הוספה באות על בחירת אהרן) – כיון שהדבר בא לرمז ש"המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבוא כו".⁵⁴

121 יוז. על-פי הביאור הנ"ל בפירוש רשי' יתיישב גם לשון הגמרא שעמדו עלייו הראשונים:

איתא בגמרא⁵⁵, "משגננו ארון

(54) ואולי ייל דזה שבסייעות פרשי' מביא "ותרגומו" וכפיתה שגדין כמו אשכול שקדים יחד כפורות זה על זה, הוא לאobar ולפרש התרגום (שכידוע אין זה דרכו של רשי') אלא בא בהמשך תוכון פירושו**. דלהתרגום אין הפי' "ויגמול שקדים" המשך ופרט בפרוחות השקדים, כמו לפריש', וא"כ אין למוד מזה "הוא הפרי מהההאהדועה, היפיך ואטאלפלג" – מהложенת קרתת הכהונה פורענותו ממהרת לבוא".⁵⁶

ואולי יש לומר (עד הדורש שברששי' עכ"פ) שרשי' הביא התרגום – כי לפי התרגום בא "וכפיתה שגדין כי יחד כפורות זה על זה" למלמד עין האחדועה, היפיך ואטאלפלג – מהложенת קרתת. עין האחדועה נוב, ב. ווש"ג.⁵⁷

* בדף ראשון ושני וכוכב כתבי רשי' שחתח"ן וכן בכתבי ריטמן (הנ"ל בשוהה⁵⁸) להערכה (34).

לייתא תיבת "ותרגומו" בפרשן.

**) ובוגאי מפרש מדורגים מביא ראוי' לפירושו שהוכר הפרי, אלא שבביניים הוקשה לו "ולמה שקדים .. לבוא כו". נ"ש.

משה וכיוצא בוזה), אך הבחירה גופא הייתה באופן שבחהונה שבו נעשתה למלעתו הטבעית.

ועפ"ז מובן גם ציווי הקב"ה⁵⁹ "השב את מטה אהרן גו' למשמרת לאות – לזכרן שבחרתי באחרון הכהן ולא ילונו עוד על הכהונה": מאחר שהכהונה נעשתה עניין טבעי ועצמי באחרון ובנוו, לא יתרכן לומר (אפילו כאשר ישנם אחרים המרgettשווים ורצו לעובודה בבית המקדש), או מפני – כל טעם אחר), שייהיה בכר שניוי – ולאחר זמן יבחר אחר במקום –.

ט. עפ"ז מובן גם המשך פירוש רשי' על "ויגמול שקדים": הוספת הראיה שלשון זה מצוי בפרי האילן" אינה רק כדי להוכיח שלשון "ויגמול" נארת גם ביחס לפירות (ולא רק ביחס לילד), אלא גם כדי להציג שאופן הגידול ("ויגמול") שהיה כאן, בקדמים שעל המטה, היה באותו האופן ובאותה התכוונה של זצימחה וגידול בפרי האילן. ולפי הנ"ל יומתך המשך בפירוש רשי' "ולמה שקדים הוא הפרי המהה להפריח מכל הפירות אף המעורר על הכהונה פורענותו ממהרת לבוא":⁵³

(50) שם יי, כה ובפרשוי שם.

(51) ראה לקו"ש חי"ח ע' 189 ואילך, שיל' שזה هي מחלוקתו של קרח ור' אין איש – בכלל.

(52) ראה אורח' שבהערה .46.

(53) רואה מפרש רשי' (גו"א ושפ"ח) המשך לד"ה זה דפרשטי. אבל ייל שככל הד"ה בפרש"ע שבסוף זה אין פירושים נפרדים כ"א בפ"ע, כ"א באים בהמשך אחד, ורש"י מפרש בהמשך פירושו – סדר גידול וצימחת השקדים, ואח"כ מסים "ולמה שקדים". וכן משמע בכמה כתבי רשי' (שותח"). וראה פני דוד שבהערה 28 אות יוד).

אבל למאי נפקא-מיןה הזורת הפרחים
באן⁶²?

אר על-פי הניל בפירוש רש"י
[כפשוותו של מקרה, שלא חילק בין
הפרחים] – שהפרחים נפלו כולם ומשה
הראה אותם לכל כשהם מופרדים מן
המיטה,

122 הרוי מובן, שכשם שבפעם הראשונה
הוציא משה את המקל עם השקדים,
ובנפרד את הפרחים שנפלו, כדי
להראות לבני ישראל שהיו כאן צמיחה
וגידול טבעיות של שקדים, והדבר
 מביא את תוכן כהונתו של אהרן, כניל
 בארכוה –

כן הוא גם בנווגע לציווי, «השב את
מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות
– לזכרון שבחרתי באהרן הכהן ולא
ילונו עוד על הכהונה», שאף ב"ז'רונו"
זה נוחץ שייהיו בכלל „השב" הן המקל
עם השקדים והן הפרחים המופרדים
מןנו, והדבר מורה על האופן „שבחרתי
באהרן הכהן".

ומהאי טעמא אף בעת הגניזה
נתפרש „מקלו של אהרן בשקדיה
ופרחהיה": כשם שענין הגניזה בארון לא
היה (רק) כדי להבטיח שלא יפול הארון
ליידי האובי, אלא (כמו שנותבואר במקום
אחר בארכוה⁶³) לפני של מקומו זה (של
הגניזה) יש דין של מקום הארון (ולבן),
כבר בתחלת בנין הבית עליידי שלמה,

(במקומות שבהערה 57), אבל בירושלמי שקלים
פ"ז ה"א „ומקלו של אהרן ופרחים וסקדי".
(מקדמים פרחים לשקדים).

(62) להעיר שברמב"ם רפ"ד מהל' בית
הבחירה כתוב רק „מטה אהרן" ולא הוסיף
„סקדי ופרחי".

(63) לקו"ש חכ"א ע' 159 ואילך.

גנזה עמו⁶⁴ כו' מקלו של אהרן
בشكדייה⁶⁵ ופרחיה". והקשרו על כך⁵⁸:
כיצד נוצרו בגמרה „פרחיה" בשעה
שככתוב נאמר „ויגמול שקדים" – והרי
לאחר גמר גידול השקדים, הפרחים
אין עוד (כיוון שנופלים קודם לכך,
כנל?) וככתבו לישב⁶⁶, ד„מקצת פרחים
נשארו" כדי להגדיל את הנס⁶⁰.

אלא שעדין אין מהו, לכארוה:
מןני מה הוצרכו בגמרה לפרט את
הפרחים מפני עצםם בגינויו המקל?
הלא לפ"י הניל היו הפרחים על
המקל, וכאשר נגנו המקל נגנו מילא
הפרחים.

בנוגע לשקדים יש לומר (בדוחה
על-כל-פניהם) שככל מתברר לנו באיזה
„מקלו של אהרן" מדובר כאן⁶¹:

(56) כ"ה ביוםא שם. ובהוריות וכיריות
שהערה הבהא „גנו" וליתא „עמו". וראה דק"ס
iomaya שם בהערות.

(57) כ"ה בעין יעקב ובדק"ס מכ"י. בגם'
לפניו „ושקד" ופרח". בהוריות ב', רע"א
„סקדי" ופרח", וכ"ה במתוספתא יומא פ"ב/
יג* (ועוד"ז במכליתא בשלוח טז, לג „סקדי"
ופרחים). ובתוספתא סוטה פ"ג, ב „סקדי"
פרח". בכריות ה, ב: שקדים ופרחים.

(58) ת"י ותוס' הרא"ש יומא שם; ריב"א שם
– הובאו גם בפנוי דוד שם אוות טו.

(59) שם. ועוד"ז הוא ברבותנו בעה"ת פרשנות
עה"פ, וממשיך „וראי" מיוםא ומפרק מקום
שנהגו כו'.

(60) כ"ה בರיב"א שם „כדי להגדיל הנס".
ובמושב זקנים עה"ת כאן (בתהי הא") וופ"י שבדצ
אחד היו שקדים על המטה ובצד אחד היו פרחים
ובצד אחד ציז' וכולם נשארו עלייו". וראה גם
אבבענאל שבערה 43.
(61) אמם זה אפשר לתרץ רק לgitseta הניל

* וכ"ה בפסחים נד, סע"א לענין נשרה דברים
שנבראו בין המשמות.

הינו שגם במקום הגنية הוא עומד
„למשורת לאות“ –

ועל כן אף לעניין הגنية נזכר
בגמרא בפירוש „מקלו של אהרן
בשקדיה ופרחיה“,

וכל זאת יהיה בגלוי בכיאת משיח
צדקה, שעליו נאמר⁶⁶ „ירח בימי
צדיק“, „שבימי תחזר הכהונה וירח
מטה אהרן“⁶⁷, בהרבה בימינו ממש.

(מושחת ש"פ קרח תשמ"א)

„וידע שסופה לייחר, בנה בו מקום
לגנוו בז הארון“⁶⁴ – הינו שקידשו
בתורת מקום לקדושת הארון בקודש
הקדשים).

הנה על-דרך-זה הוא גם בנוגע
לשאר הדברים שהיו „לפני הארון“ –
שגניזתם „עמו“ (עם הארון) היא מפני
שזהו מקומם, ומילא גם בהמצאים
במקום גניזתם הם פועלים פעולה;
– ובפרט בנוגע למקלו של אהרן,
שהלימוד על כר שגנון ביחד עם הארון
הוא מן הנאמר בו „למשורת לאות“⁶⁵,

(66) תחלים עב, ז. וראה בעה"ט כאן.

(67) לשון בעה"ט שם.

(64) לשון הרמב"ם שם.

(65) יומה שם. ושם.

